

Становището на Съюза относно това предложение, което, споредъ самия Драганъ Цанковъ, целѣло *„да изравни пропастьта, която съществувала между народа и учителството“*, бѣ отрицателно, обаче принципиално необосновано. И тукъ ние се срещаме съ факта, че БУС, даже когато напиа истинскитѣ си искания, които прѣко за-сѣгатъ близкитѣ му интереси, не може нито правилно да ги обоснове, аргументира, нито правилно да ги формулира. Така напр., Съюзътъ виждаше, че да се остави безусловно народното учителство въ рж-цетѣ на училищнитѣ настоятелства, ще е крайно лошо за него. Затова той се противопостави на това „колкото и нагледъ демократично“ искане. Но какъ се аргументира? — „Несвоевременно“ било и се „отваряла широко вратата на произвола“. А защо е „несвоевременно“ и защо се отварятъ вратата на произвола, за това Съюзътъ не мисли. Иначе, той би открилъ съществуващитѣ противоречия между интере-ситѣ на народното учителство и ония на дребната и едра буржуазия, и тогазъ неговата помирителна политика и любимитѣ му фрази за „автономостта на общинитѣ“ и за „демократичнитѣ принципи“ биха отлетѣли като димъ. Съюзътъ отхвърли Цанковото предложение по причина, че *училищнитѣ настоятели и общински съвети се нами-рали подъ влиянието и опека на силнитѣ на деня* (к. м.), така че тѣ ще изпълняватъ не народното желание при уреждане на учи-телския персоналъ, а тѣхната воля и като нестабилни учреждения, мѣняващи се почти всѣка година, учителскиятъ персоналъ ще бѣде подложенъ на същата промѣнливостъ“. (Юбилеенъ сборникъ на БУС, стр. 93 и 94). Съюзътъ поиска, утвърдението на настоятелското ре-шение за назначението или уволнението на учителството, да се пре-достави на окръжния учил. съветъ, т. е. въ ржцетѣ на силнитѣ на деня, отъ които ужъ бѣгаше. За да се избавишъ отъ ноктитѣ на вѣлка, най-добре е да се скриешъ въ устата му!...

Ясно е, какъ съюзната идеология, чужда на учителското проле-тарско битие, постоянно му бърка да се добере до своитѣ искания, правилно да ги аргументира и правилно да ги формулира, даже и тогазъ, когато е въпросъ за най-прѣкитѣ му, най-очевиднитѣ му искания. И всичката му разпиляна енергия на 1. VIII. 1902 год., по време на събора, не можа да се използва нито въ възпитателно, нито въ пропагандаторско отношение, за да заякне действителната сила на учителството. Цанковото предложение пропадна, понеже не отговаряше на добре пресмѣтнатитѣ ин-тереси на буржуазията: тя не можеше безусловно, изключително да предо-стави уволнението и назначението на учителя въ ржцетѣ на училищнитѣ н-ва, не можеше повече да понижава заплатата му или да го изоставя на едно произволно пазаряване въ село, защото съ това би разстроила собстве-ната си просвѣта. Буржуазията не можеше въ тия пунктове да се поддава на дребнобуржуазнитѣ въжделения на Др. Цанковъ, което и стана причина да се провали неговото предложение. Въ едно само буржуа-зията бѣше съгласна съ дребно-буржуазнитѣ политикани — *да се ограничатъ политическитѣ права на народното учителство*, като му се забрани да бѣде членъ на „доктринерни“ партии, което по-късно м-ръ Апостоловъ узакони, а демократическата партия впослед-ствие отново потвърди въ създадения отъ нея Законъ за нар. просвѣ-